

Muzej Starogradskog polja

Josipović, Marin

Master's thesis / Diplomski rad

2014

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

University of Split, Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy / Sveučilište u Splitu, Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:123:470218>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-22**

Repository / Repozitorij:

[FCEAG Repository - Repository of the Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy, University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Komentorski rad: Faroska hora (kontinuitet kao kulturološki fenomen)

Povijest Hvara

Koncept

Grafički priloz:

Situacija	M 1: 200
Tlocrt prizemlja	M 1: 200
Tlocrt -1 etaže	M 1: 200
Tlocrt -2 etaže	M 1: 200
Presjeci A-A_B-B	M 1: 200
Presjeci C-C_D-D	M 1: 200
Presjeci E-E	M 1: 200
Presjeci segmentni	M 1: 200
Pročelja ureda	M 1: 200
Pročelja dvorane	M 1: 200
Pročelja knjižnice	M 1: 200
Pročelja staklenika	M 1: 200

Prostorni prikazi/montaže

POVIJEST OTOKA HVARA

OTOK HVAR SE NALAZI NA PRASTAROM POMORSKOM PUTU DUŽ ISTOČNE JADRANSKE OBALE. HVAR SE NALAZI NA NAJVAŽNIJIM PREKOJADRANSKIM POMORSKIM PUTOVIMA KOJI POVEZUJU TALIJANSKU OBALU S HRVATSKOM I POSEBNO UŠĆEM NERETVE DALJE U UNUTRAŠNJOST. NADALJE, BIO JE POVEZNICA S OSTALIM SREDNJDALMATINSKIM OTOCIMA (LASTOVO, KORČULA, POLUOTOK PELJEŠAC, MLJET, BRAČ ITD.). TAKAV ZEMLJOPISNI SMJEŠTAJ, NA SMJERU RAZLIČITIH PLOVIDBA, BITNO JE UTJECAO NA POVIJEST OTOKA.

OTOK HVAR NASELJEN JE OD PRAPOVIJESTI. ARHEOLOZI SU PRONAŠLI TRAGOVE ŽIVOTA NA OTOKU HVARU KOJI SE ŽU 3500. GODINA PR. KR. U PISANU POVIJEST OTOK HVAR ULAZI 385./384. GODINA PR. KR., KAD NA NJEMU GRČI S OTOKA PAROSA U EGEJSKOM MORU OSNIVAJU KOLONIJU NA MJESTU DANAŠNJEG STAROG GRADA (PHAROSA). OD ILIRSKIH RATOVA (229. I 219. GODINE PR. KR.) DO 1.ST. PR. KR., PHAROS JE EGZISTIRAO POD ZAŠTITOM RIMA. TIJEKOM ANTIKE PHAROS JE BIO GLAVNI GRAD NA OTOKU, NO PREMA ARHEOLOŠKIM NALAZIMA KOJI SU PRONAĐENI U BLIZINI HVARSKE TVRĐAVE, VJEROJATNO JE DA JE NA MJESTU DANAŠNJE HVARSKE TVRĐAVE U ANTICI POSTOJALA GRADINA KOJA JE KONTROLIRALA RUTU NA DNEVNOM PLOVNOM PUTU PO JADRANU. GRAD JE POSTAO MOĆNA SAMOSTALNA DRŽAVA (POLIS), KOJA JE KOVALA VLASTITI NOVAC, IMALA SVOJE RADIONICE KERAMIKE I OBILOVALA HRANOM KOJU JE DAVALO PLODNO POLJE - CHORA FAROU. U KASNOJ ANTICI NA MJESTU DANAŠNJEG GRADA HVARA NIJE POSTOJALO ZNAČAJNIJE NASELJE, TEK U SREDNJEM VIJEKU SREDIŠTE OTOKA SE PREBACUJE IZ STAROG GRADA U HVAR POD UTJECajem MOĆNE VENECIJE.

SREDNJI VIJEK NA HVARU OBILJEŽEN JE STALNIM PREOKRETIMA I PROMJENAMA VLASTI, KAO I U CIJELOJ DALMACIJI. U TOM PERIODU, HVAR JE BIO POD VLAŠĆU HRVATSKO-UGARSKOG KRALJA. MAĐARI NISU PREVIŠE MARILI ZA POMORSKI DIO SVOJE DRŽAVE, TE SU HVARANI U VELJAČI 1278. GODINE DONIJELI ODLUKU O STUPANJU POD MLETAČKU UPRAVU. TOM ODLUKOM ZAPOČEO JE USPON HVARA KAO JEDNOG OD NAJVAŽNIJIH GRADOVA MLETAČKE REPUBLIKE ZAHVALJUJUĆI SVOM POMORSKOM POLOŽAJU. DO 1420. GODINE DALMATINSKI GRADOVI SU PRIZNALI MLETAČKU

VLAST. U RANOM NOVOM VIJEKU PA DO 1571. GODINE GRAD JE DOŽIVIO PROCVAT, POSTAVŠI VAŽNOM LUKOM MLETAČKE FLOTE NA JADRANU. OSIM VOJNE VAŽNOSTI, HVAR JE BIO SNAŽNO EKONOMSKO I TRGOVAČKO SREDIŠTE. SNAŽNO RIBARSTVO I POLJOPRIVREDA U 16. STOLJEĆU DOVELI SU DO TOGA DA JE HVARSKA KOMUNA BILA NAJBOGATIJA KOMUNA U DALMACIJI PREMA BROJU STANOVNIKA.

GODINE 1571. GRAD JE NAPALA TURSKA FLOTA, SPALIVŠI PALAČU, KUĆE, KOMUNALNU KANCELARIJU, ARHIV, SVE CRKVE I SAMOSTANE. NEKOLIKO MJESECI NAKON TOGA, GRAD SU POGODILE JOŠ NEKE NEPOGODE KOJE SU GA USPORILE U RASTU I RAZVOJU, NO DO KRAJA 16. ST. HVAR SE OPORAVIO TE SE POJAVIO U SLJEDEĆEM STOLJEĆU KAO BOGAT GRAD S USPJEŠNIM GOSPODARSTVOM. U TOM PERIODU POVEĆANA JE NASELJENOST ISTOČNOG DIJELA OTOKA, OD IZBJEGLICA KOJE SU BJEŽALE SA ZARAČENIH PODRUČJA KANDIJSKOG RATA. NO, TIJEKOM 18. ST. HVAR JE POČEO GUBITI NA VAŽNOSTI KAO POSLJEDICA GUBITKA UTRKE VENECIJE ZA ZAPADNIM SVIJETOM, TE JE POSTAO OBIČNIM GRADOM U ZAPUŠTENJOJ DALMACIJI. MLETAČKA REPUBLIKA BILA JE NA SAMRTI KOJU JE DOKRAJČIO NAPOLEON BONAPARTE. NAKON TOG RAZDOBLJA USLIJEDILA JE IZMJENA IZMEĐU AUSTRIJSKE I FRANCUSKE VLASTI. U TOM PERIODU HVAR NIJE DOŽIVIO PROCVAT KAO POD MLETAČKOM VLAŠĆU. MOŽE SE ISTAKNUTI OSNIVANJE PRVE METEOROLOŠKE STANICE U HRVATSKOJ 1858. GODINE. GODINE 1868. OSNOVANO JE HIGIJENIČKO DRUŠTVO, KOJEMU JE CILJ BIO PROMICANJE I RAZVOJ UGOSTITELJSKE PONUDE U GRADU. OVAJ SE DATUM UZIMA KAO POČETAK ORGANIZIRANOGA BAVLJENJA TURIZMOM U GRADU. AUSTRIJA JE OTOKOM VLADALA DO KRAJA PRVOG SVJETSKOG RATA. GODINE 1919. OTOK SU OKUPIRALI TALIJANI, POD ČIJOM VLAŠĆU JE OSTAO SVE DO 1921. GODINE KADA SE OSNOVALA KRALJEVINA SRBA, HRVATA I SLOVENACA, KASNIJA KRALJEVINA JUGOSLAVIJA. NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA HVAR JE KAO I CIJELA HRVATSKA BIO U OKVIRU KOMUNISTIČKE JUGOSLAVIJE. U TOM RAZDOBLJU OD 1945. DO 1991. GODINE U HVARU JE SAGRAĐENO NEKOLIKO HOTELA, IZGRAĐEN JE VODOVOD I KANALIZACIJA. TIJEKOM DOMOVINSKOG RATA HVAR NIJE STRADAOD NEPRIJATELJSKIH GRANATA, ALI JE KORISTIO KAO UTOČIŠTE IZBJEGLICAMA SA OKUPIRANIH PODRUČJA.

ISTRAŽIVANJA O STAROGRADSKOM POLJU

NAJSTARIJI SPOMEN O STARINAMA U STAROGRADSKOM POLJU NALAZIMO U HVARSKOM STATUTU IZ 1331. GODINE. PRVI KOJI JE UPOZORIO NA ARHEOLOŠKE OSTATKE U STAROGRADSKOM POLJU BIO JE VINKO PRIBOJEVIĆ. U POZNATOM GOVORU KOJEG JE ODRŽAO 1525. GODINE U CRKVI SV. MARKA U HVARU O PORIJEKLU I ZGODAMA SLAVENA, SPOMINJE SE I STAROGRADSKO POLJE:

„VEĆ SAME RUŠEVINE POKAZUJU NJIHOV NEGDAŠNJI SJAJ, JER SE TU JOŠ I DANAS VIDE OSTACI MNOGIH VELIKIH ZGRADA, ZATIM OKRNJENI I NAGRIZENI KIPOVI HEROJA OD PARSKOG MRAMORA I KAMENI PODOVI S LIKOVIMA RAZLIČITIH ŽIVOTINJA I ZVIJEŽDA. TO MOGU BITI OSTACI SAMO NEKOG BOGATOG GRADA. I PO SREDINI TOG POLJA VIDE SE RUŠEVINE PROSTRANIH ZGRADA SRAVNJENIH SA ZEMLJOM“.

TREBALO JE PROĆI SKORO ČETIRI STOLJEĆA DA BI ŠIME LJUBIĆ 1859. GODINE UPOZORIO DA JE STAROGRADSKO POLJE, POLJE RIMSKE KOLONIJE. NADALJE, SKORO STO GODINA JE PROŠLO DA BI 1957. GODINE JOHN BRADFORD UPOZORIO DA SU ANTIČKE PARCELE U HRVATSKOM AGERU NEOBIČNO MALE U ODNOSU NA RIMSKE STANDARDE, TE JE ZABILJEŽIO SLJEDEĆE:

„... OVDJE (JE) SAČUVAN JEDAN OD NAJBOLJIH SISTEMA PARCELIZACIJE KOJI JE DOSAD VIĐEN... POLJE IMA BOGATU ZEMLJU, OSOBITO PRODUKTIVNA ZA LOZU, MASLINE I RAZNA VOĆA. STUDIJE S DRUGIH SUSJEDNIH OTOKA POTVRĐUJU DA JE ONO NAJBOLJE OD SVIH I NEMA SUMNJE DA JE DA JE PO SVOJOJ PLODNOSTI BILO POZNATO I PRIJE NEGO ŠTO JE POSTAVLJEN RIMSKI SISTEM PARCELA... PARCELE SU SAČUVANE ZAHVALJUJUĆI SUHOZIDINAMA TE, IAKO SE NA NEKIM MJESTIMA OSNOVNE LINIJE GUBE, IPAK KONTINUIRANA OBRADA POLJA ODRŽALA IH JE U VEOMA DOBROM STANJU. OSNOVNE LINIJE

ORIJENTIRANE SU SJEVER-SJEVEROISTOK JUG-JUGOISTOK. NEOPHODAN JE DETALJAN TERENSKI PREGLED KAKO BI SE BOLJE PRATILO OVO OTKRIĆE. STATUS OVOG SISTEMA I NJEGOVIH RIMSKIH VLASNIKA PREDSTAVLJAJU ZNAČAJAN HISTORIJSKI PROBLEM.“

PARCELACIJOM U STAROGRADSKOM POLJU BAVILI SU SE POZNATI STRUČNJACI KAO ŠTO SU RAYMOND CHEVALLIER, MATE SUIĆ, OSWALD A.W. DILKE, GIULIO SCHMIEDT, MARIN ZANINOVIĆ I JOHN J. WILKES. IAKO SE NISU DETALJNIJE BAVILI PROBLEMOM PARCELA STAROGRADSKOG POLJA, SVI SU ONI UOČILI DA HVARSKI AGER IMA NEKE ELEMENTE KOJI SE NE UKLAPAJU U STANDARDNI SISTEM RIMSKOG KATASTRA, NO NISU USPJELI PONUDITI ZADOVOLJAVAJUĆE RJEŠENJE. TEK KRAJEM 20. STOLJEĆA OTKRIVENA JE MJERA ZA DULJINU KOJA SE KORISTILA U STAROGRADSKOM POLJU- STOPA, KOJA JE ODGOVARALA GRČKOM KATASTRU.

STAROGRADSKO POLJE I NJEGOV ZNAČAJ KROZ POVIJEST I DANAS

IAKO SE U SREDNJEM VIJEKU CENTAR SELI U DANAŠNJI GRAD HVAR, STARI GRAD OSTAJE SREDIŠTE NAJNASELJENIJEG DIJELA OTOKA, ONOG OKO VELIKOG POLJA, DANAŠNJEG STAROGRADSKOG POLJA.

NA SJEVERNOJ STRANI OTOKA HVARA, IZMEĐU STAROGA GRADA I VRBOSKE, NALAZI SE NAJVEĆE I NAJPLODNIJE POLJE NA JADRANSKIM OTOCIMA, DUGO OKO 6, A ŠIROKO OKO 2 KILOMETRA. DANAS, KAO I KROZ CIJELU SVOJU POVIJEST POLJE JE ZADRŽALO SVOJU POLJOPRIVREDNU NAMJENU, BEZ VEĆIH SUVREMENIH GRADNJI KOJE BI UGROZILE IZVORNU SLIKU.

DANAS OVA RAVNICA NOSI IME STAROGRADSKO POLJE. U GRČKO DOBA NAZIVALI SU GA GRČKI ΧΩΡΑ ΦΑΡΟΥ (FAROSKA HORA), U RIMSKO DOBA ZVAO „AGER PHARENSIS“ TJ. UREĐENI ZEMLJIŠNI PROSTOR RIMSKE NASEOBINE FARIJE, DOK SU GA U SREDNJEM VIJEKU ZVALI „CAMPUS SANCTI STEPHANI“ PO SVECU ZAŠTITNIKU OTOKA HVARA (POLJE SV. STJEPANA).

PRAVILNA PARCELACIJA ZEMLJIŠTA UNUTAR STAROGRADSKOG POLJA SMATRALA SE DA JE USTVARI AGER COLONICUS RIMSKE KOLONIJE FARIJE. NAZIV AGER OZNAČAVA PLODNO ZEMLJIŠTE KOJE PRIPADA NEKOJ RIMSKOJ KOLONIJI NO KAKO SE KASNIJIM ISTRAŽIVANJIMA POKAZALO DA NA HVARU NIJE POSTOJALA RIMSKA KOLONIJA, NOVIJA SISTEMSKA ISTRAŽIVANJA POKAZALA SU DA SE RADI O STARIJOJ GRČKOJ PARCELACIJI, PA SE KORISTIO TERMIN KOJEG SU KORISTILI STARI GRČI, HORA- FAROSKA HORA. GRČI SU KAO OSNOVNU MJERNU DUŽINU KORISTILI STOPU. PRERAČUNAVANJEM VELIKOG BROJA UZORAKA IZ PRAVILNOG KATASTRA U STAROGRADSKOM POLJU DOŠLO SE I DO OSNOVNE MJERE STOPE OD 30,21 CM. ONA JE BLIZU RIMSKE STOPE (29,57 CM) ŠTO JE MOŽDA I UTJECALO DA SE NA KATASTAR GLEDAO KAO NA RIMSKI. PREMA TOME POLJE JE

IMALO 1197,2 HEKTARA OBRADIVE ZEMLJIŠNE POVRŠINE. OSIM SLIČNE MJERE ZA DULJINU KOJA JE BUNILA ISTRAŽIVAČE KOME JE POLJE PRIPADALO, PRILIKOM TERENSKOG PREGLEDA POLJA UOČENO JE DA POSTOJI MALI BROJ NALAZA IZ GRČKOG RAZDOBLJA, A ONI KOJI SU UOČENI NALAZE SE BLIŽE GRADU. RADI SE O GROBOVIMA I O MANJIM ARHEOLOŠKIM MATERIJALIMA IZ TOG RAZDOBLJA. TO MOŽDA UKAZUJE DA SU GRČI ILI ŽIVJELI ISKLJUČIVO U GRADU I NJEGOVOJ BLIŽOJ OKOLICI ILI DA SU NJHOVA GOSPODARSKA IMANJA U POLJU UNIŠTILI RIMLJANI KAD SU INTENZIVNO NASELJAVALI POLJE I UNUTAR NJEGA SAGRADILI SVOJA GOSPODARSKA IMANJA (TAKOZVANE VILLAE RUSTICAE).

PARCELACIJA STAROGRADSKOG POLJA DANAS PREDSTAVLJA NAJVEĆI GRADITELJSKI POTHVAT GRČKE KULTURE OSTVAREN NA HRVATSKOM TLU, TE JE NAJBOLJE OČUVANI GRČKI KATASTARSKI SUSTAV. POLJE JE PODIJELJENO NA PRAVOKUTNE PARCELE 1 X 5 (OKO 180 X 900 M), OMEĐENE SUHOZIDIMA, TE GLAVNI PUTOVI KOJI GA PRAVILNO UZDUŽ I POPRIJEKO PRESIJECAJU. U HVARSKOM STATUTU IZ 1331. GODINE NAVODE SE STARI PUTOVI KROZ POLJE SV. STJEPANA. TO SU ANTIČKE CESTE KOJE SU SE ODRŽALE ZBOG NEPREKINUTE OBRADIVE ZEMLJE. UNATOČ BURNIM POVIJESNIM DOGAĐANJIMA TIJEKOM STOLJEĆA, SVE PODIJELE ZEMLJE (RIMSKE, SREDNJOVIJEKOVNE, NOVOVIJEKOVNE) UVIJEK SU SE ODVIJALE UNUTAR STRUKTURA ZADANIH GRČKOM PARCELACIJOM. SVA USITNJAVANJA POSJEDA UNUTAR VELIKIH ANTIČKIH PARCELA OTISCI SU PROTEKLIH STOLJEĆA. TAKO I NIJE NEOBIČNO ŠTO JE UNESCO PREPOZNAO STAROGRADSKO POLJE KAO KULTURNI KRAJOLIK OD VELIKOG ZNAČAJA I UVRSTIO GA NA LISTU SVJETSKE KULTURNE BAŠTINE.

KULTURE STAROGRADSKOG POLJA

OBZIROM DA JE STAROGRADSKO POLJE KROZ CIJELU SVOJU POVIJEST, PA I DANAS, PREDSTAVLJALO PLODNO TLO, TE JE ZADRŽALO SVOJ AGRARNI KARAKTER SPOMENUT ĆEMO KULTURE KOJE SU SE NAJVIŠE UZGAJALE.

ZA OPSTANAK NEKE GRČKE ZAJEDNICE NAJVAŽNIJI POLJODJELSKI PRODUKTI BILI SU ŽITO I MASLINA. NO O POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI U VRIJEME ANTIKE MALO SE SPOMINJE U ANTIČKIM PISANIM IZVORIMA I TO SAMO U VRIJEME KADA BI PROIZVODNJA PALA I KADA SE HRANA MORALA UVOZITI. NOVIJA ISTRAŽIVANJA SU POKAZALA DA JE POSJEDOVANJE PLODNE ZEMLJE GRCIMA BIO NAJVAŽNIJI IZVOR ŽIVOTA. PREMA OSTACIMA KAMENIH TIJESAKA ZA ULJE I/ILI VINO NAĐENIM U STAROGRADSKOM POLJU, U GRADU I OKOLICI STAROGA GRADA, PRETPOSTAVLJAMO DA JE TO BILA GLAVNA IZVOZNA POLJOPRIVREDA PHAROSA. NO, ZA PREHRANU ZAJEDNICE ŽITARICE I MASLINE BILE SU PUNO ZNAČAJNIJE. U VRIJEME RIMSKE VLADAVINE DALMACIJOM, POLJOPRIVREDNA SITUACIJA SE PROMIJENILA I OSIGURALA SIGURNU PROIZVODNJU ŽITA ŠTO JE OMOGUĆILO NASELJENICIMA VEĆU PROIZVODNJU I IZVOZ VINA. PREMA NEKIM IZRAČUNIMA ŽITA NA PHAROSU POSTOJALE SU VEĆE ZALIHE KOJE SU OTOK UČINILE ZANIMLJIVIM OSTALIM ILIRSKIM ZAJEDNICAMA KAKO ZA TRGOVINU TAKO I ZA PLJAČKU. NO ZA SIGURNE INFORMACIJE O POLJOPRIVREDNOM ŽIVOTU PHARANA POTREBNO JE NAPRAVITI DALJNJA ISTRAŽIVANJA.

JEDNA OD KULTURA KOJI SU PHARANI UZGAJALI, A I DANAS SE UZGAJA SVAKAKO JE MASLINA, KRALJICA SVIH STABALA ČIJI SE PLOD KORISTIO, OSIM ZA JELO (SVJEŽE I USOLJENE), ZA DOBIVANJE ULJA, A ULJE ZA PRAVLJENJE SAPUNA, U PROIZVODNJI MIRISA, U MEDICINSKE SVRHE I KAO GORIVO ZA RASVJETU (SVJETILJKE ULJANICE). TAKO JE BILO ODUVIJEK I OSTALO JE, OSIM ZA RASVJETU, DO DANAS. NAČIN PRERADE MASLINA JE TISUĆLJEĆIMA ISTI: ZRELI PLODOVI SE NAJPRIJE MELJU, A ONDA SE IZ TIJESTA OD ZDROBLJENIH MASLINA, POD PRITISKOM I UZ POMOĆ VODE KOJOM SE TIJESTO POLIJEVA,

CIJEDI ULJE. NAJSTARIJI TIJESAK ZA PRERADU MASLINA PRONAĐEN JE U RUŠEVINAMA GOSPODARSKE ZGRADE IZ 3. ST. U BLIZINI SELA VRBANJ, A NA BRIJEGU MASLINOVIKU (ČIJE IME DOLAZI OD MASLINA!) USRED STAROGRADSKOG POLJA, SAČUVAN JE JOŠ JEDAN IZ ANTIČKIH VREMENA, UKLESAN U ŽIVAC-KAMEN. JEDNOSTAVNI MLINOVI IZ KASNIJIH VREMENA MOGU SE VIDJETI U SVIM OTOČKIM SELIMA: TO SU KAMENA KORITA U KOJIMA SE MASLINE MELJU UZ POMOĆ TEŠKOG KAMENOG KOLA.

JEDNA OD POLJOPRIVREDNIH GRANA KOJOM SU SE BAVILI PHARANI SVAKAKO JE I VINOGRADARSTVO. PODACI KOJI NAM TO GOVORE SU OTKRIVENI ULOMCI AMFORA I RAZNIH KUĆANSKIH POSUDA ZA KOJE SE MOŽE REĆI DA SU SE KORISTILE ZA VINO, TE NA NOVCU NA KOJIMA SU BILI UTISNUTI GROZD VINOVE LOZE I VINSKI VRČ. ZA RAZLIKU OD MASLINA, VINOVA LOZA JE ZAHTIJEVALA KONSTANTNU NJEGU I NAPORAN RAD. MOGUĆE JE DA SU PHARANI SADILI VINOVO LOZU NA PADINAMA KAKO BI SE IZBJEGLA VLAGA I IZMAGLICA KOJA ČESTO PRIKRIVA POLJE I DONOSE BOLEST LOZI. PREMA PRONAĐENIM AMFORAMA S UTISKOM PHAROS ŠTO MOŽE UKAZIVATI NA LOKALNU PROIZVODNJU VINA, A I ULJA. I DANAS SE VELIKA PAŽNJA PRIDAJE VINOGRADARSTVU NA OTOKU HVARU ŠTO MOŽEMO VIDJETI PO BROJNIM VINOGRADIMA. HVAR JE IZRAZITO VINOGRADARSKI OTOK TE POSTOJE DVIJE BIJELE SORTE AUTOHTONE HVARSKE: "BOGDANUŠA", BUJNE VEGETACIJE, KOJA DAJE MIRISNA, BLAGO KISELKASTA, ŽUTA VINA I "PRČ", SLABIJE RODNA, ALI IZRAZITO SLATKA, MUŠKATNA SORTA. TREĆA JE AUTOHTONA HVARSKA SORTA, DANAS VEĆ RIJETKA NA OTOKU, CRNA "DRNEKUŠA", NEKAD POSEBNO CIJENJENA ZA PROIZVODNJU CRNOG DESERTNOG VINA - PROŠEKA.

OSIM ŽITA, MASLINA I VINOGRADA NEMA SUMNJE DA SU PHARANI IMALI SMOKVE, ROGAČE I BAJAME, KAPULU, LUK, PORILUK, REPU, ARTIČOKE, KUPUS, SALATE, KRSTAVCE, A OD VOĆA JOŠ ŠIPAK, JABUKE I KRUŠKE; POVRĆE I VOĆE KOJE JE OPĆENITO BILO POZNATO TADA NA SREDOZEMLJU ZAHVALJUJUĆI PLODNOM TLU.

DANAS SE MOŽE NAĆI I MIRISNI POLULOPTASTI GRMOVI, KOJI U LIPNJU I SRPNJU CVATU LJUBIČASTIM KLASOVIMA, ŽANJU SE U CIK ZORE- LAVANDA. POTREBNA JE VELIKA VREĆA PUNA OSUŠENIH CVJETOVA DA BI SE DESTILACIJOM DOBILA LITRA ETERIČNOG ULJA. KADA SU PROPALI VINOGRADI, OTOČANI SU DVADESETIH GODINA 20. ST. POČELI UZGAJATI NA NAPUŠTENIM TERASAMA OVU BILJKU, KOJOJ JE POTREBNO SAMO SNAŽNO HVARSKO SUNCE. SEDAMDESETIH GODINA 20. ST. LAVANDA JE BILA SIMBOL OTOKA, A ONDA JE, ZBOG UČESTALIH POŽARA I NEDOVOLJNE POTRAŽNJE ZA LAVANDINIM ULJEM, NA OTOKU SMANJENA POVRŠINA POD LAVANDOM. DANAS IH OSVAJA ALEPSKI BOR, KOJI SE POLAKO SPUŠTA DO RUBOVA SAMIH NASELJA. HVARSKI MED OD LAVANDE, RUŽMARINA, VRIJESKA I DRUGOG AROMATIČNOG BILJA IZUZETNO JE MIRISAN I LJEKOVIT.

OSTACI ANTIČKIH TERAKOTNIH KOŠNICA SVJEDOČE O DUGOJ TRADICIJI PČELARSTVA NA OVOM PODRUČJU. MED JE BIO NAJVAŽNIJI ZASLAĐIVAČ U ANTICI. OVAJ KULTURNI KRAJOLIK KOJI JE OMOGUĆAVAO ŽIVOT LJUDIMA, OBLIKOVAN JE TISUĆLJEĆIMA.

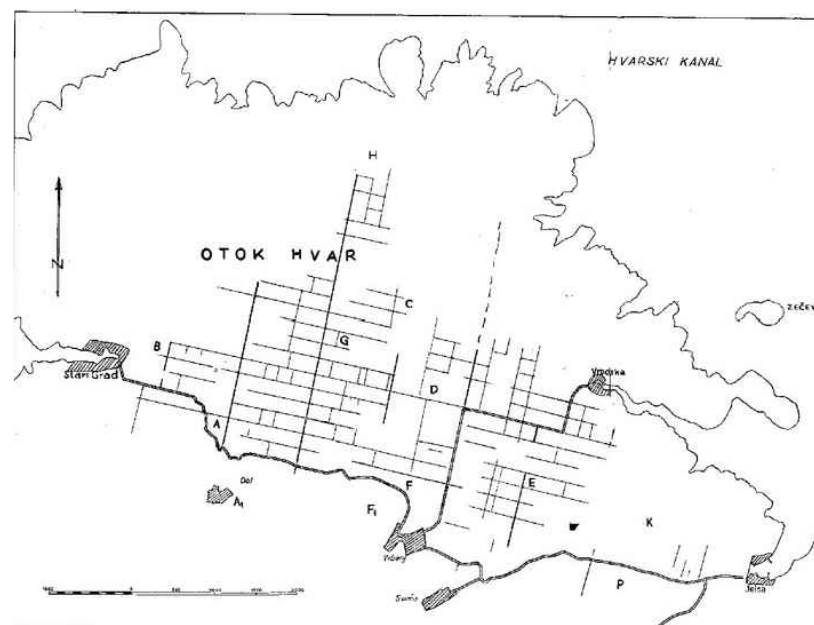

ŽIVOT LJUDI UZ STAROGRADSKO POLJE

STAROGRADSKO POLJE STOLJEĆIMA JE ODRAZ TRADICIJE BAVLJENJA POLJOPRIVREDOM. S OBZIROM DA JE NJEGOVA NAJVEĆA VRIJEDNOST PLODNO TLO KOJE JE PREHRANJIVALO, ŽIVOT LJUDI UZ POLJE, NJIHOV GODIŠNJI KALENDAR, ODUVIJEK JE VEZAN UZ RITMOVE OBRADU ZEMLJE I ŽIVOTNE CIKLUSE NAJVAŽNIJIH POLJOPRIVREDNIH KULTURA U POLJU - VINOVE LOZE I MASLINE. NAJSTARIJI ZAPIS KOJI ODREĐUJE VRIJEME POLJSKIH RADOVA NALAZI SE U HVARSKOM STATUTU IZ 1331. GODINE. NAVODI SE DA LOZU TREBA PRVI PUT OKOPATI U VELJAČI, A DRUGI PUT U SVIBNJU. I DANAS VRIJEDE ISTA PRAVILA. NAKON SIJEČANJSKOG MIROVANJA, S PRVIM TOPLIM DANIMA VELJAČE POČINJE PROLJETNI CIKLUS OBRADU ZEMLJE. OVAJ NAJNAPORNJI DIO GODINE ZAVRŠAVA U MJESECU LIPNJU. KROZ DVA LJETNA MJESECA GLAVNA JE BRIGA SAČUVATI LOZU OD BOLESTI. U RUJNU JE BERBA GROŽĐA, A LISTOPAD JE MJESEC PRERADE MOŠTA U VINO. U STUDENOM SE BERU MASLINE. TEK SU PROSINAC I SIJEČANJ MJESECI PREDAHA.

OSIM BRIGE ZA PLODOVE NA POLJU, NEKI VJERSKI OBIČAJI NISU SE PROMIJENILI U SVOM OSNOVNOM OBLIKU OD SREDNJEG VIJEKA. U VRIJEME OKO USKRSA IZ SELA OKO POLJA PROLAZE POVORKE LJUDI OBILAZEĆI CRKVE U SUSJEDNIM MJESTIMA. U POSEBNIM PRILIKAMA SPREMAJU SE I POSEBNA JELA. JEDINSTVEN PO NAČINU PRIPREME, PO IZGLEDU I OKUSU JE - STAROGROJSKI PARENJOK, REGISTRIRAN KAO NEMATERIJALNO KULTURNO DOBRO. OVAJ TRADICIONALNI KOLAČ SPRAVLJA SE OD MEDA, BRAŠNA, MASLINOVOG ULJA, PROŠEKA I RAZNIH ZAČINA KOJA SE UZGAJAJU NA POLJU. PRVI SPOMEN O PARENJOKU NALAZIMO U DJELU PETRA HEKTOROVIĆA „RIBANJE I RIBARSKO PRIGOVARANJE" IZ 1556. GODINE.

SPOMENIČKI ZNAČAJ STAROGRADSKOG POLJA NIJE U PUKOM ZBROJU GRČKE PARCELIZACIJE, SVIH VILLA RUSTICA,

TE KASNOANTIČKIH I STAROHRVATSKIH CRKVICI U NJEMU, NEGO U TOTALU NJEGOVA PROSTORA KOJI PREDSTAVLJA ŽIVI KULTURNO - POVIJESNI I PRIRODNI REZERVAT KOJI SE NIJE BITNO PROMIJENIO OD ANTIKE DO DANAS TE DO KRAJA POVIJESTI MOŽE OSTATI U ISTOJ FUNKCIJI I ISTOM OBLIKU. STAROGRADSKO POLJE JE NAJVAŽNIJA ČINJENICA U PRIRODNOM I POVIJESNO - DRUŠTVENOM INVENTARU OTOKA HVARA TE JE STOGA KAO KULTURNI KRAJOLIK UPISANO U REGISTAR KULTURNIH DOBARA REPUBLIKE HRVATSKE.

LITERATURA

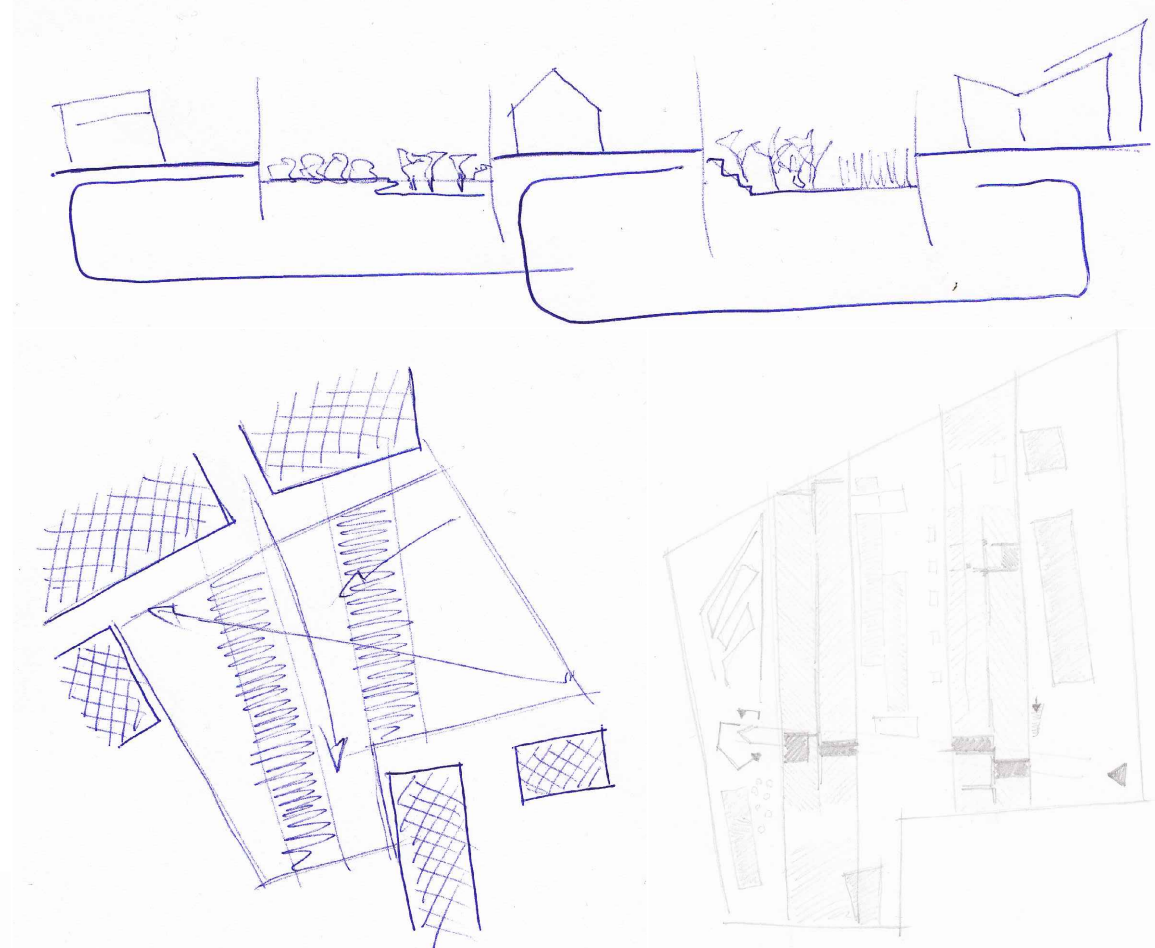
1. Bonačić- Mandinić, M. (2008). Novac na Hvaru, Split
2. Cvitanić, A. (2010). Diskriminacija pučana u hvarskom statutu
3. Čavić, A. (2004). Stari Grad Povijesni vodič, Stari Grad
4. Gabričević, B. (1966). Pristupna razmatranja o urbanizmu grčkih naseobina na istočnoj obali Jadrana, Vjesnik za arheologiju i historiju Dalmacije br. 68
5. Kirigin, B. (2008). Χώρα Φαρου- teritorij grčke kolonije Farosa- Ager otoka Hvara, Split
6. Miletić, A. (2011). Prilog poznavanju rimske sakralne arhitekture na području Starog Grad, Split
7. Petrić, N. (2009). Ladanjska izgradnja prostora hvarske komune, Split
8. Rismondo, V. (1991). Hvarski statut, Split
9. Zaninović, M. (2008). Hvar od prapovijesti do dolaska Hrvata, Split
10. www.hvar.hr Grad Hvar, službene gradske stranice
11. starogradsko-polje.net, Starogradsko polje arheologija mediteranskog krajolika
12. www.stari-grad.hr, Stari Grad

KONCEPT PROJEKTA

GLAVNI MOTIV RADA BIO JE PRUŽITI PREGLED U STAROGRADSKO POLJE. STAROGRADSKO POLJE OMOGUĆILO JE NASTANAK, RAZVOJ I ODRŽAVANJE STAROGA GRADA KAKVOG MOŽEMO VIDJETI DANAS.

STVARANJEM MUZEJA NA STAROGRADSKOM POLJU CILJ JE BIO OŽIVITI PODRUČJE KOJE IMA VELIKI ZNAČAJ NA RAZVOJ POLJOPRIVREDNIH, EKONOMSKIH I TURISTIČKIH VRIJEDNOSTI CIJELOGA OTOKA. STAROGRADSKO POLJE IMA VELIKO KULTUROLOŠKO ZNAČENJE S KOJIM SE POSJETITELJ MOŽE TEŠKO UPOZNATI. MILENIJIMA JE POLJE OMOGUĆAVALO ŽIVOT LOKALNOM STANOVNIŠTVU TE JE GLAVNI RAZLOG ŠTO JE STARI GRAD NAJSTARIJI GRAD SA KONTINUIRANOM NASTANJENOŠĆU NA OVOM MJESTU.

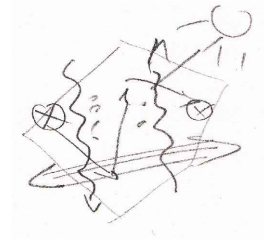
POLJE JE SAMIM KORIŠTENJEM OSTALO OČUVANO DO DAN DANAS TE JE ZATO LAKO PROĆI I NE ZAPAZITI SAV NJEGOV ZNAČAJ U UZGAJANJU KULTURE CIJELOG PODRUČJA.

MUZEJ SE NALAZI NA SAMOM IZLAZU GRADA, NA NEISKORIŠTENJOJ PRAZNINI PRI RUBNOM DIJELU STAROGA GRADA, PREKO PUTA PRILAZNE CESTE NALAZI SE ANTIČKO STAROGRADSKO POLJE, KOJE JE ZADRŽALO SVOJ KARAKTER KROZ STOLJEĆA, URBANISTIČKI, PRAKTIČKI NEDIRNUTOM PARCELACIJOM, TE KULTURAMA KOJE SE UZGAJAJU NA NJEMU KOJE SU OSTALE ISTE OD ANTIKE DO DANAS.

MUZEJ DOLAZI NA TO MJESTO, DA POPUNI PRAZNINU U URBANIZMU IZMEĐU GRADA I STAROGRADSKOG POLJA, TE DA POSJETITELJIMA PRUŽI UVID U ZNAČAJ I POVEZANOST POLJA SA PROSPERITETOM ANTIČKOG PHAROSA POPUNJAVANJAVAJUĆI TAJ KONTEKST.

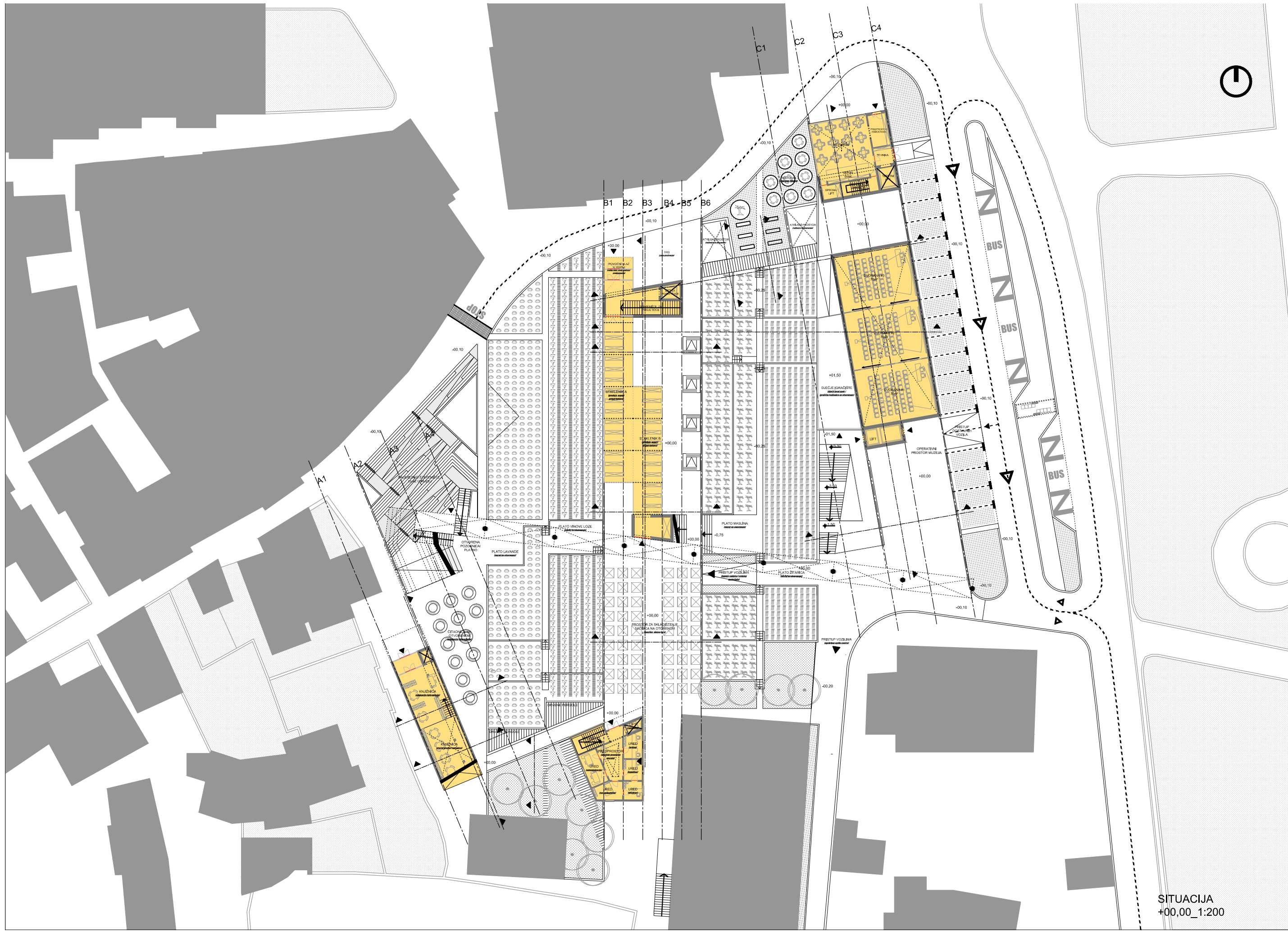
SAMIM KONCEPTOM MUZEJ OMOGUĆAVA NON STOP KORIŠTENJE ZA JAVNU NAMJENU NA SVOJOJ GORNJOJ RAZINI, A S IZLOZBENIM HALAMA, RADIONICAMA TE UČIONICAMA U PROSTORIJAMA ISPOD GORNJE RAZINE, PRUŽA DODATNE SADRŽAJE KOJI SLUŽE U EDUKACIJSKE SVRHE TE U TURISTIČKE I EKONOMSKE.

GRAFIČKI PRILOZI

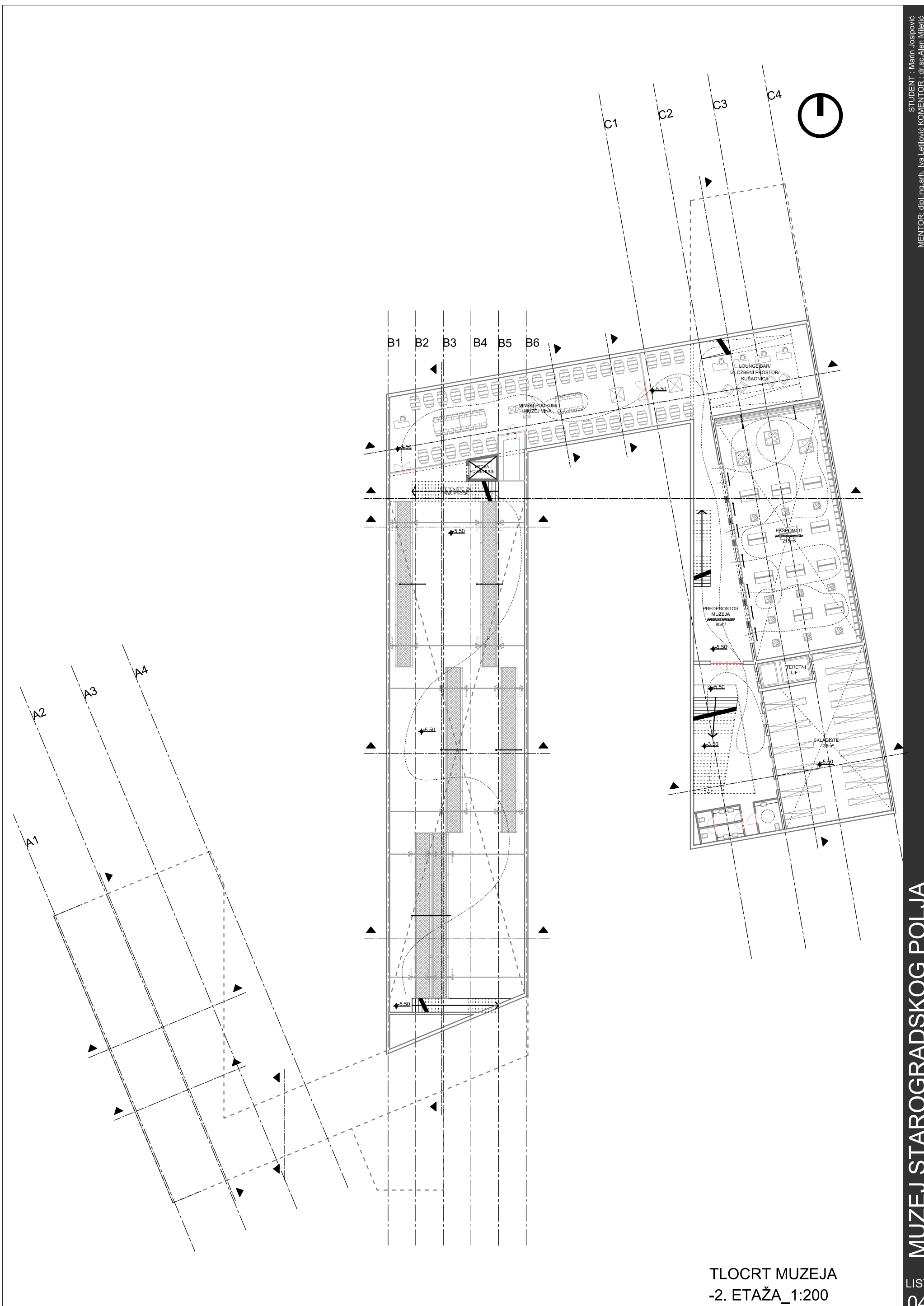

SITUACIJA
Preklop sa ortofoto_1:200

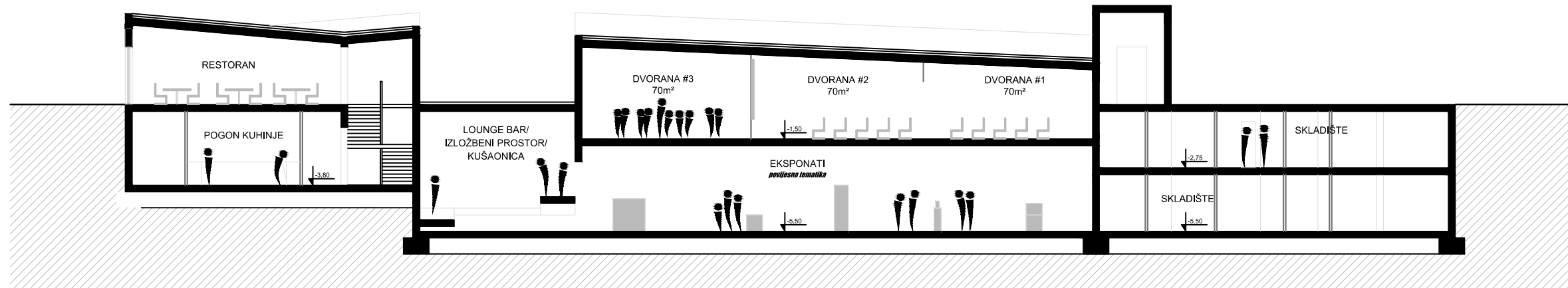
SITUACIJA
+00,00_1:200

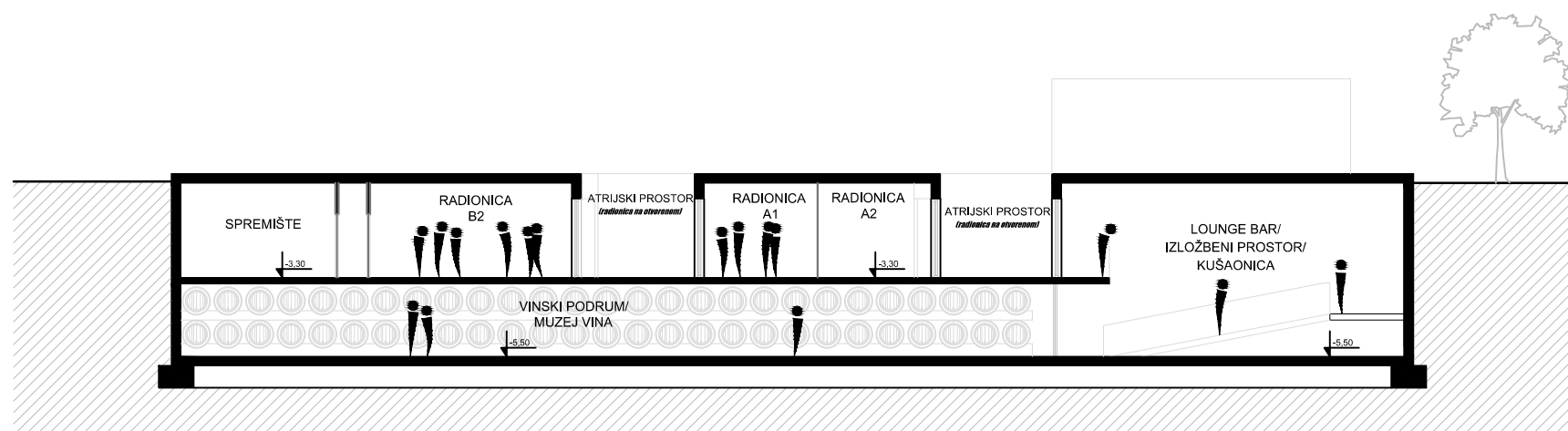

TLOCRT MUZEJA
-2. ETAŽA_1:200

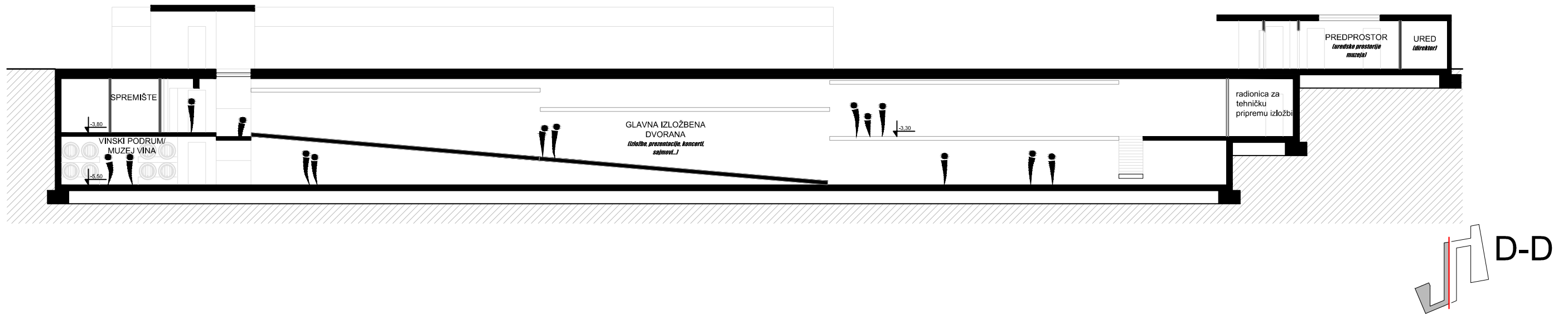
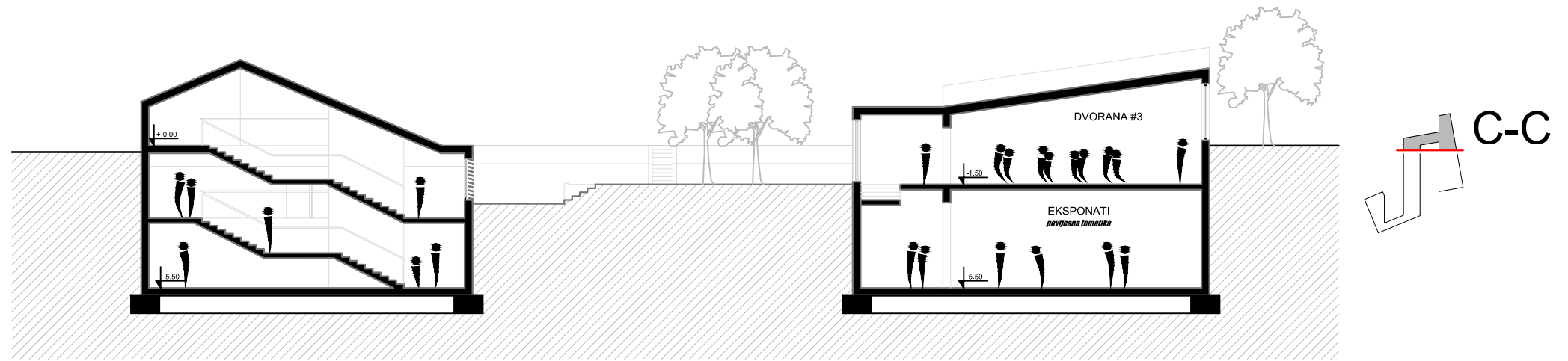

A-A

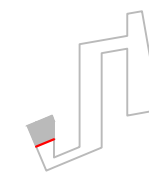
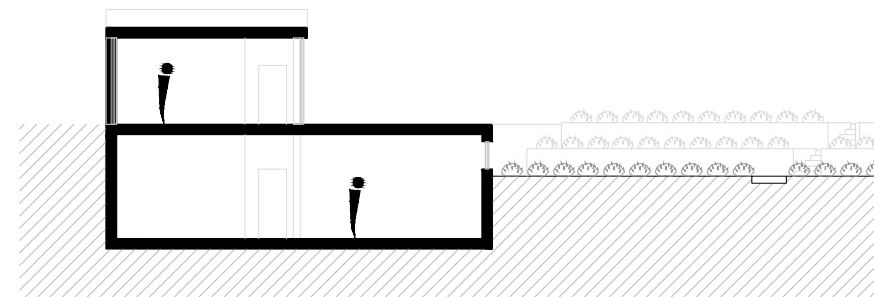
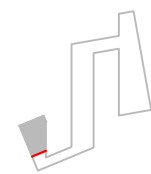
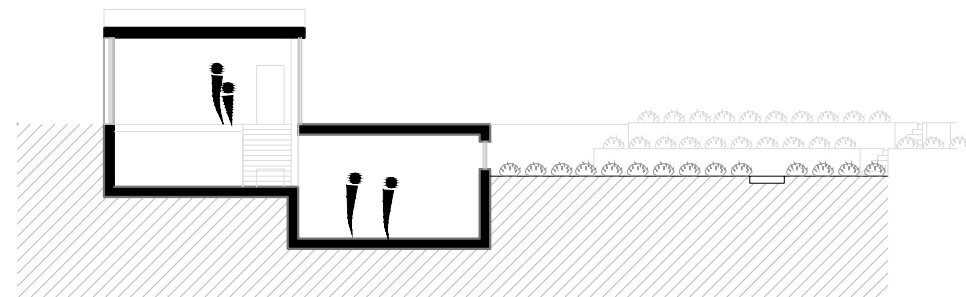
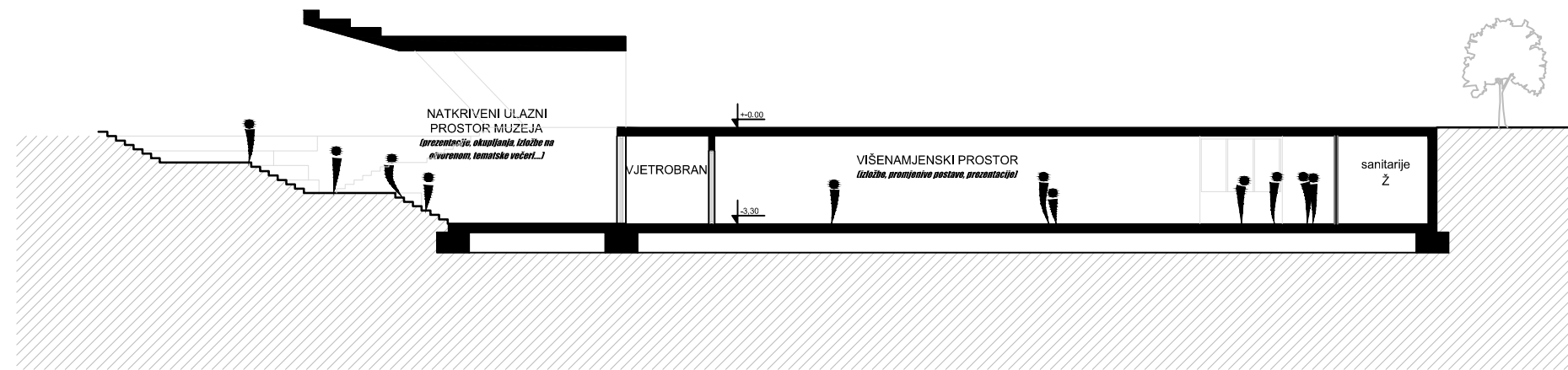

B-B

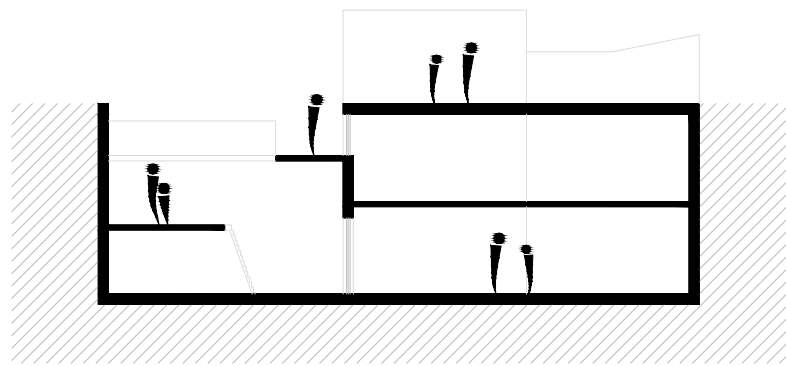
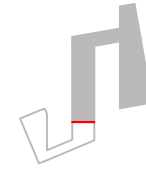
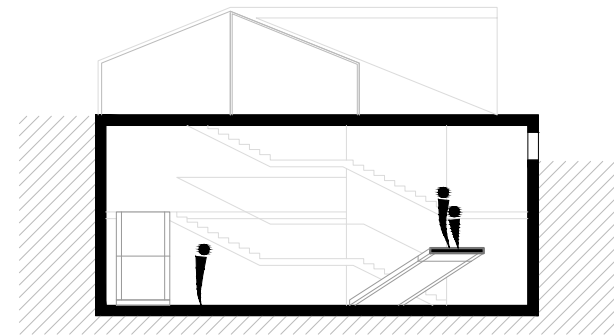
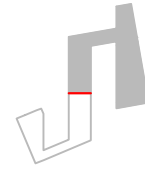
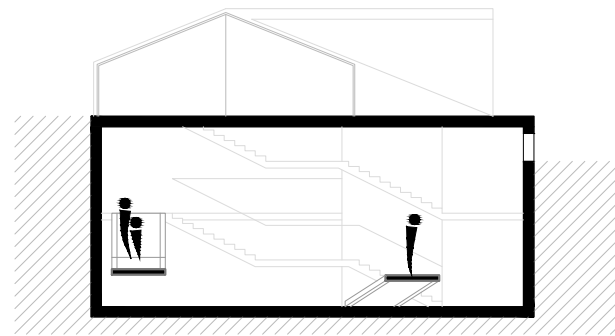
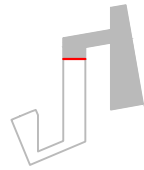
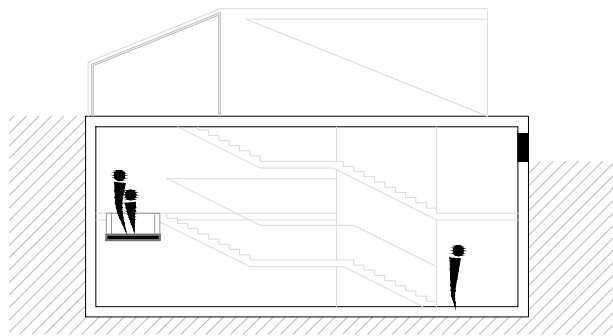
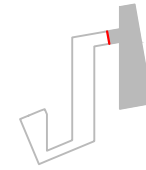
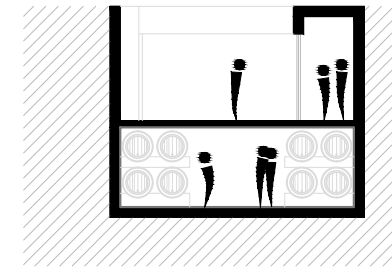
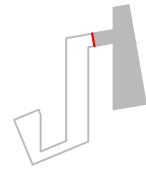
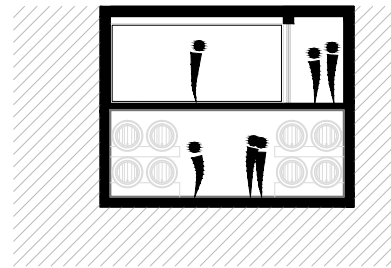
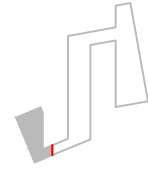
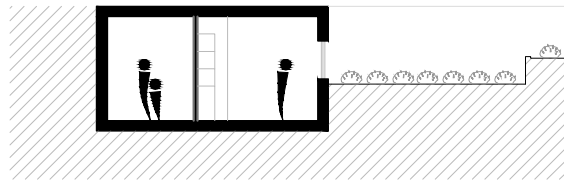
PRESJECI_1:200

PRESJECI_1:200

PRESJECI_1:200

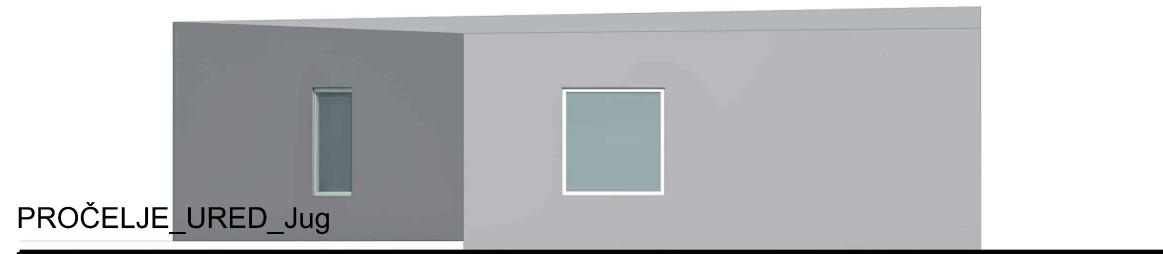
PRESJECI_1:200

PROČELJE_URED_Sjever

PROČELJE_URED_Istok

PROČELJE_URED_Jug

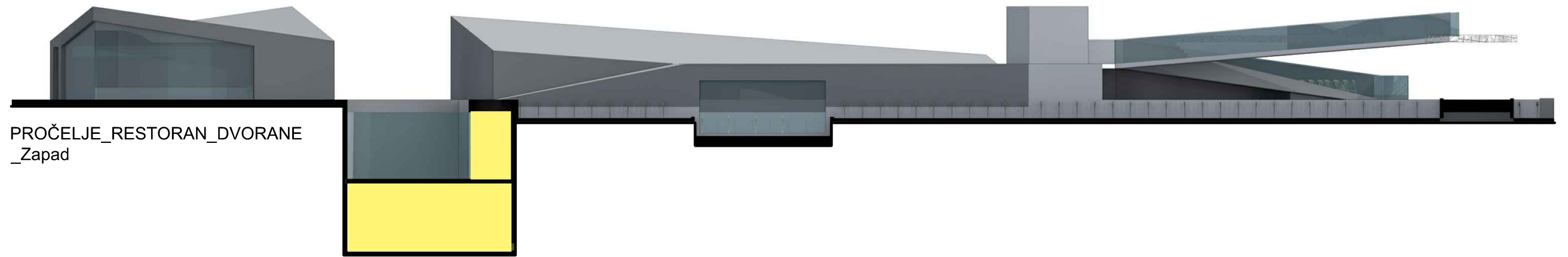

PROČELJE_URED_Zapad

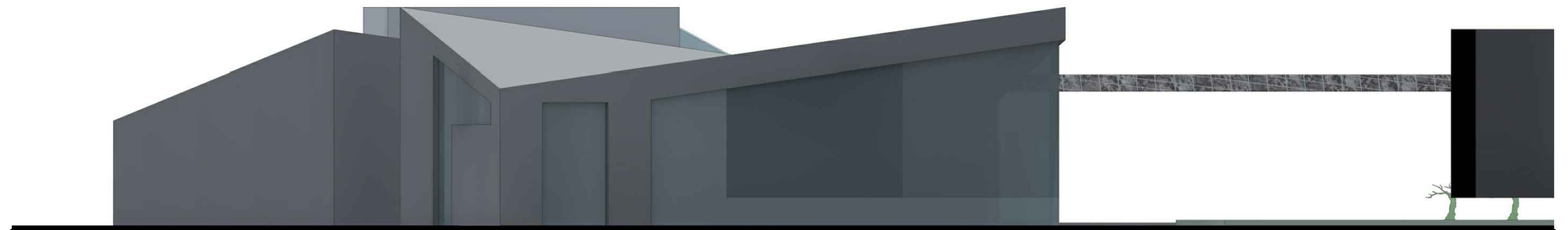

PROČELJE_RESTORAN_DVORANE_MUZEJ
IZLAZ_Istok

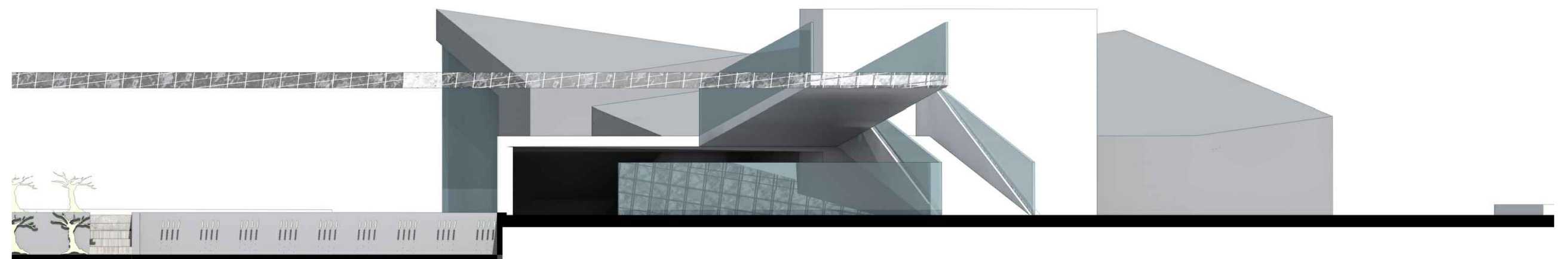
PROČELJA_1:75

PROČELJE_RESTORAN_DVORANE
_Zapad

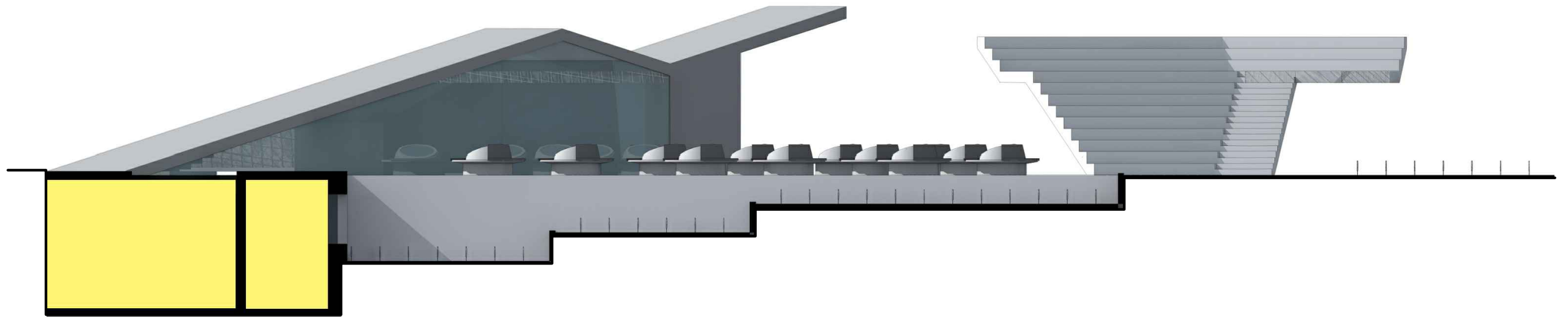

PROČELJE_RESTORAN_Sjever

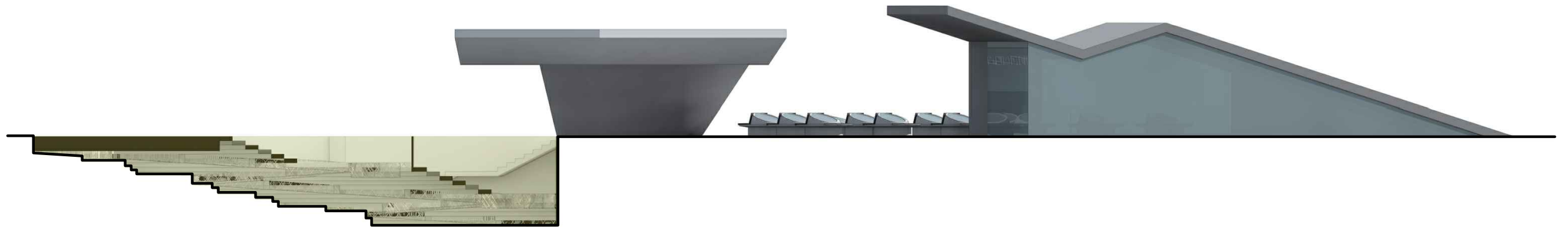

PROČELJE_DVORANE_MUZEJ
IZLAZ_Jug

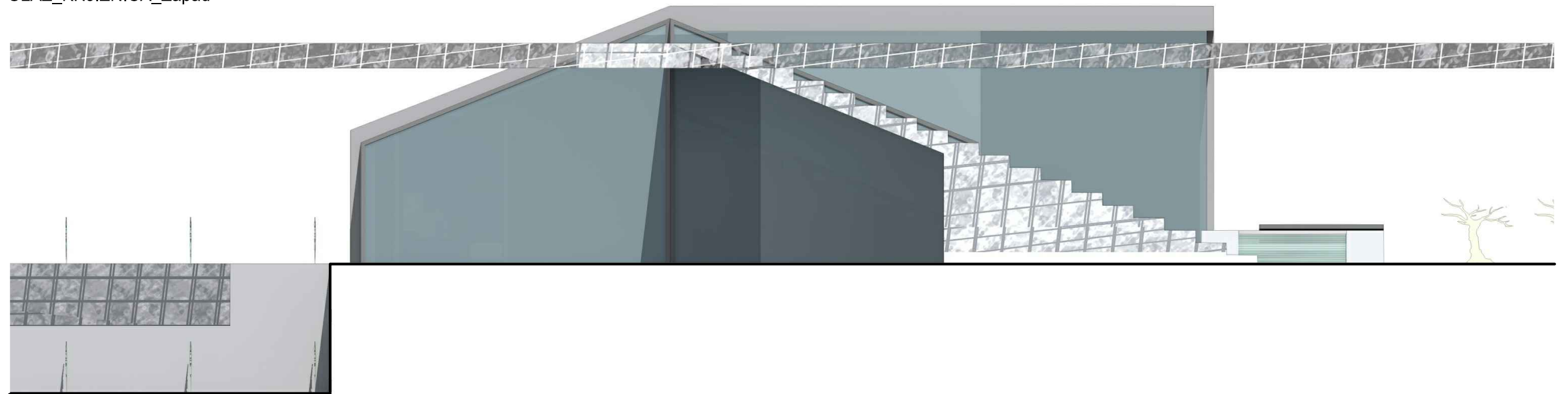
PROČELJA_1:75

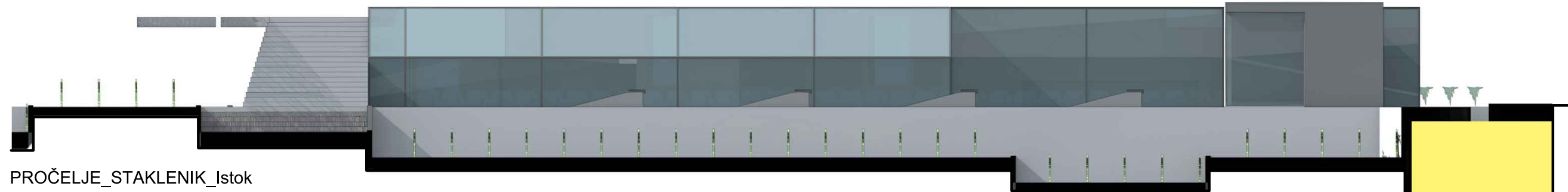
PROČELJE_MUZEJ
ULAZ_KNJIŽNICA_Istok

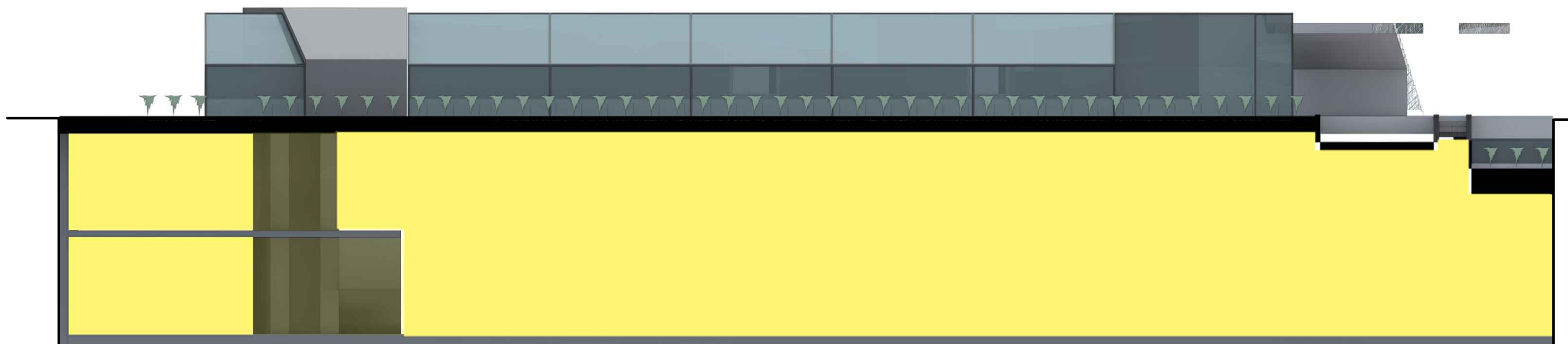
PROČELJE_MUZEJ
ULAZ_KNJIŽNICA_Zapad

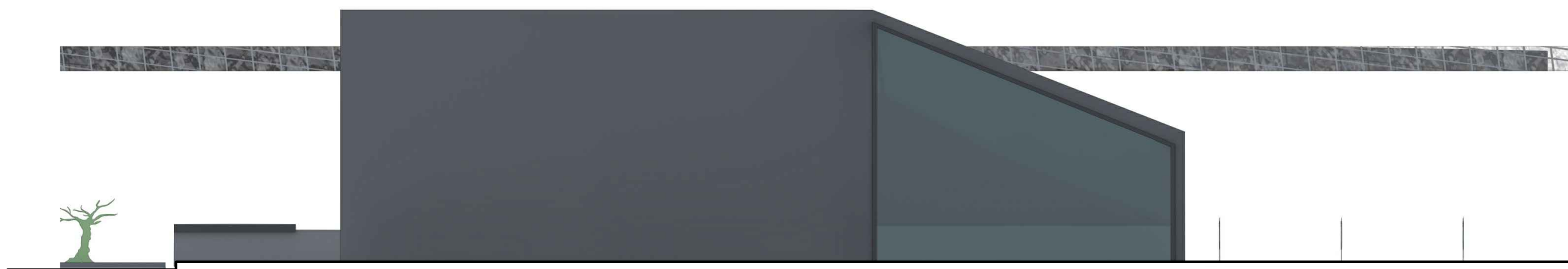
PROČELJE_STAKLENIK_Jug

PROČELJE_STAKLENIK_Istok

PROČELJE_STAKLENIK_Zapad

PROČELJE_STAKLENIK_Sjever

